

PRZEGLĄD.

Monarchya Austriacka. — Ameryka. — Anglia. — Francya. — Niemce. — Prusy. — Rosya. — Turcya. — Rzecz domowa. — Wiadomości handlowe.

Monarchya Austriacka. Rzecz urzędowa.

LWÓW, 31. stycznia. Mikołaj Rybak, rodem z Petlikowic obwodu Czortkowskiego w Galicyi, 19 lat mający, relig. gr. kat., student, skazany został prawym wyrokiem za przekroczenie przepisów paszportowych na Śmioldniowy areszt, wszelako karę tę opuszczono mu na wniosek komisji w drodze łaski, i 29. b. m. uwolniono go z aresztu; rozpoczętą zaś z Apolonią Hryczkiewicz indagacyę zawieszono zupełnie dla braku właściwego przestępstwa.

Jan Kapaun, rodem z Reichenau obwodu Koenigrackiego w Czechach, 45 lat mający, rel. r. kat., proboszcz w Jaryczowie, skazany został wyrokiem sądowym za przekroczenie przepisów paszportowych na Śioldniowy areszt, którą to karę jednakże darowano mu na wniosek komisji w drodze łaski i na dniu 29. b. m. puszczonego inkwizyta na wolność.

Z c. k. sądu wojennego.

LWÓW, 24. stycznia. Dla zakładu ślepych wpłynęły następujące dary: Od gr. k. plebana w Gumniskach Jana Witowskiego 3r.10k.; od gminy Hulcze 4r.17k.; ze składki urządzonej za pośrednictwem gr. k. dziekana księdza Leona Polowy 5r.36k.; od gminy Kozowka 24k.; od urzędu parafialnego w Radziechowie 1r. 20k.; od urzędu dekanalnego w Oświęcimie 6r.; od urzędu dekanalnego w Białym 13r.36k.; od urzędu dekanalnego w Żywcu 18r.45k.; od magistratu w Skawinie ze składki 1r.25k.; a z kasy miejskiej 5r. razem 6r.25k.; od magistratu w Myślenicach z kasy miejskiej 5r., od magistratu w Białym z kasy miejskiej 50r.; od magistratu w Landekoronie ze składki 3r.16k.; od magistratu w Zatorzu ze składki 1r.30k.; a z kasy miejskiej 10r. razem 11r.30k.; od magistratu w Oświęcimie ze składki 17r.6k. a z kasy miejskiej 10r. razem 27r. 16k.; od magistratu w Wadowicach ze składki 52r.; od magistratu w Jędrzychowie ze składki 40r.; nakoniec z kasy gminy miasta Wilamowice 10r. Ogółem 258r. 35kr.

C. k. rząd krajowy ma sobie za miły obowiązek podać te szczerobliwe dary z wyrazem podziękowania do wiadomości publicznej.

Sprawy krajowe.

(Projekt ministra oświecenia.)

Wiedeń, 31. stycznia. Dzisiejsza Gazeta Wiedeńska ogłasza sankcyonowany przez Jego Ces. Mość projekt ministra oświecenia i nauk publicznych. Projekt ten tyczy się głównie zakazu udzielania tak zwanych korepetycyj po gymnazyach a oraz najłaskawszego podwyższenia płacy tych nauczycieli, którzy za szczupłą pobierają pensyę. Okazało się bowiem najwidoczniej z kilkuletnich doświadczeń, że nauczyciele gymnazyalni tych tylko uczniów wyszczególniali najbardziej, którzy byli w stanie zapłacić honoraryum za wspomniane korepetycyę. Ztąd wynikały zazwyczaj różnego rodzaju parcyalności, a częstokroć nierozdawano nawet premiiów podług istotnej zasługi. Przytem wszystkim jeszcze tracili nauczyciele bardzo wiele czasu potrzebnego do swych własnych studyów. I z tychto powodów właśnie uznało ministerium oświecenia za rzecz daleko stosowniejszą przez zapewnienie losu nauczycieli podnieść oraz i naukę samą tak w etycznym jako też i w intelektualnym względzie.

(Data statystyczne monopolu tytoniu.)

— Pierwsze zaprowadzenie w Austrii monopolu tytoniu i tabaki nastąpiło w roku 1670. Pierwsza uprzywilejowana fabryka tabaki stanęła r. 1676 w Enns. Pierwszy patent cesarski regulujący stosunki tego monopolu wyszedł r. 1699 za cesarza Leopolda. 1701 wynosił ogólny dochód z monopolu tego 50,000 złr., i aż do roku 1722 nie powiększył się znacznie, w którym to roku postanowiono ze strony nadwornej izby wzniesić skarbowe fabryki tytoniu i tabaki.

Pierwsza zatem i dotąd istnająca fabryka podobna stanęła w Hainburgu. Lecz we trzy lata już później (1725) wypuszczono Portugalczykowi Diego d'Aguilar, wyznania starozakonnego, na ośm lat w dzierżawę pomieniony monopol w Czechach i prowincyi Austrii, i nadano mu zarazem tytuł administratora. Kontrakt ten jednak dzierżawny przeszedł wkrótce a mianowicie r. 1727 na innych. 1732 zaprowadzono również w Węgrzech sprzedaż wyłączną tytoniu i tabaki. 1774, przeszło więc w sto lat po pierwszym zaprowadzeniu tyczącego się monopolu, wynosiła kwota jego dzierżawna w Austrii i Czechach 1,800,000 złr., 1783 przeszło 2 milionów. 1784 odebrała administracya skarbowa monopol ten znowu we własny swój zarząd, i od-tąd już zawiadują nim unyślnie do tego przeznaczone zwierzchności. Tabakę sprzedają konsumentom hurtownym z głównych składów po cenie 10 złr. do 56 kr. za funt, tytoniu zaś po 7 złr. do 40 kr. za funt.

C. k. administracya monopolu tabaki i tytoniu podniosła dochody z niego od r. 1784 do bardzo znacznej wysokości. Następujące data wyjaśnia to bliżej: Roku 1670 było dochodu 1000 złr., r. 1701 50,000 złr., r. 1730 400,000 złr., roku 1774 1.792,000, r. 1783 2,000,000 złr. Teraźniejszy dochód wynosi rocznie około 14 milionów zir. (Aust. Han. B.)

(Urządzenie komisaryatów pogranicznych.)

Praga, 21. stycznia. Ważność komunikacyi pogranicznej ze sąsiednim państwem, jako też dowiedziona już oddawna potrzeba uregulowania procedury z cudzoziemcami na granicy tak w interesie państwa jako i osób prywatnych, spowodowały w ostatnich czasach utworzenie instytutu nadgranicznych komisarzy policyjnych, przezco nietylko wypełniła się bardzo znaczna luka w organizmie administracyi politycznej, ale oraz zakres działania pogranicznych urzędów cłowych na wytkniętą w instrukcyi ministerstwa finansów czynność urzędową zredukowanym został.

Instrukcyja urzędowa dla komisaryatu tego, ożywiona liberalnym duchem instytucyj nowszych, wkłada na komisarzy pogranicznych jako szczególnie obowiązek: przestrzegać wyższe interesa państwa w stosunku do zagranicy ościennej a oraz sprawować policyę paszportową i cudzoziemczą w przydzielonym im okręgu pogranicznym, przyczem otwiera działaniu ich bardzo obszerne pole, na które dotychczas główna administracya państwa bardzo mało zwracała uwagi.

Jako najgłówniejszą datę charakterystyczną tej instrukcyi urzędowej uznajemy przedewszystkiem to postanowienie, mocą którego komisarze pograniczni podlegać mają bezpośrednio kapitanowi obwodowemu, jako szefowi politycznemu w przynależnym obwodzie urzędowym, a to najbardziej dla tego, ponieważ środek ten wydaje nam się najstosowniejszym nietylko do ściślego połączenia z sobą wszystkich ministerstwu spraw wewnętrznych podlegających gałęzi administracyi, ale oraz do usunięcia tej odrębności, przez którą władza policyjna dotąd od reszty organów administracyi politycznej z wielką szkodą służby ściśle odłączona była. (G. Pr.)

(Usimplifikowanie organizmu rządowego.)

Linz, 20. stycznia. Namiestnikowstwo nasze zostało już zorganizowane. Miasto dawniejszych 115 politycznych zwierzchności pełni teraz 13 urzędowe obowiązki. Trzykrotnie mniejsza liczba działających organów usiłuje sprostać swemu zadaniu idąc we wszystkim za wzorem swego naczelnika. Zarzucono mniej potrzebne formalności zwlekające tylko sprawę — a przedewszystkiem wzięto tak powszechne jako i indywidualne dobro na uwagę. Spiesznie i praktycznie przychodzi każda kwestya do rozwiązania. Gdzie pierwwej możono konwoluty, wystarcza teraz jedno pismo. Każdy mający zanieść swą prośbę może bez trudności dostąpić posłuchania u męża, który na miejscu Cesarza troszczy się o dobro kraju. „Przyspieszenie każdej pomocy“ jest jego godłem. (L. Z.)

(Kurs wiedeński z 30. stycznia 1850.)

Obligacye długu państwa 5% — 95; 4½% — 84½; 4% — 74. 2½% — 50. Akcye bank. 1130. Losy z 1834 roku — 174. z 1839 r. — 108½. Akcye kolei półn. 109½.

Ameryka.

(Wiadomości z środkowej Ameryki. Zabory angielskie.)

Londyn, 20go stycznia. Zachodnio-indyjski statek parowy „Avon“ przywiózł nam temi dniami najświeższe wiadomości z Nicaragui, z których się pokazuje, że w kraju tym panuje zupełny spokój, chociaż nie bez obawy nowych zaburzeń. Doniesienie o zajęciu w posiadłość wysepki Tigre w odnodze Chongagna przez pana Chatfield, jeneralnego konzula angielskiego w imieniu królowej angielskiej, potwierdziło się już stanowczo, chociaż właściwa przyczyna tego niespodziewanego kroku rządowi w Nicaragua dotąd jeszcze ma być niewiadomą. Również potwierdza się wiadomość, że zatoki Union i Libertad na zachodnim wybrzeżu państwa San Salvador ze

strony angielskiej zostały zajęte, a to pod tytułem hypoteki za dość znaczne długi, które od wspomnianego państwa należą się poddanym angielskim. Przywiezione tą samą pocztą listy z Ameryki centralnej wspominają także o jakimś dowolnym postępku angielskiego okrętu wojennego w obec władz w Truxillo w państwie Honduras, właściwe powody jednakże, dla których wojska angielskie tam wylądowały i zatokę Omao w stanie blokady ogłosiły, niewyraźne w nich dokładnie. (Allg. Zg.)

Anglia.

(„Times“ o parlamencie Erfurckim.)

Londyn, 19. stycznia. Gazeta Times mówi o parlamencie Erfurckim jak następuje: „Zwołanie tego parlamentu jest jednym z najpowabniejszych przedmiotów w politycznych dyskusjach stałego ładu. Bo jakkolwiek bądź może być skutek tego planu, zgromadzenie, które oświadcza, że chce zadość uczynić życzeniom niemieckiego narodu, nie może obrócić się w nicestwo bez mniejszego lub większego nateżenia, zmienić kształt Niemiec i Europy; a lubo przewidujemy wielkie trudności i niebezpieczeństwa w tem przedsięwzięciu, jednak niezaprzeczoną jest prawdą, że zupełny jego zawód poczytałaby znaczna część Niemiec za wielkie nieszczęście. My angielscy politycy życzymy Erfurckiemu parlamentowi najlepszego powodzenia, jakie osiągnąć może bez zgwałcenia praw mocarstw, które ma zastępować. Ale jeżeli nas zapytają, co jest właściwym charakterem i zamiarem tego parlamentu, i czem są niezaprzeczone jego władze, musimy wyznać, że nie jesteśmy zdolni odpowiedzieć na takowe pytanie, i sądzimy, że najgorliwsi promotorowie tego planu równie jak my nie są w stanie dokładnie nań odpowiedzieć. Łatwiej jest powiedzieć, czem to zgromadzenie nie będzie, niż czem będzie. Parlament w Erfurcie będzie się składać z reprezentantów Pruskich i reprezentantów tych państw niemieckich, które do pruskiego związku przystąpiły; Austria, Bawarya i Wirtemberg trzymają się stanowczo na stronie. Hanower i Saxonja starają się uchylić od zobowiązań, które w chwili słabości na siebie przyjęły; inni książęta niemieccy nadto słabi, aby się oprzeć demokratycznym ruchom w swoich państwach tudzież naciskowi Prus zewnątrz, dali milczkiem lecz powiększej części z oporem i nieszczerze temu planowi swe przyzwolenie. Na szczęście można się spodziewać, że umiarkowana partya odniesie w wyborach zwycięstwo, już że w tej operacyi zastępuje sprawę rewolucyi, już że ultrademokraci nie chcą do wyborów należeć. A tak zbierze się zgromadzenie znacznej powagi i zdolności, co się tyczy Niemiec północnych; a pierwszym jego krokiem będzie zrewidować Frankfurcką konstytucyę rzeszy niemieckiej i ustalić swoje własne stosunki do innych członków niemieckiego związku.

Francya.

(Journal des Debats o posiedzeniu izby prawodawczej z dnia 24. stycznia.)

Paryż, 24. stycznia. Zgromadzenie narodowe skończyło na dzisiejszem posiedzeniu długą i gwałtowną dyskusyę nad projektem ustawy względem transportacyi insurgentów czerwcowych do Algeryi. Dalszy tok debaty był mniej przykry; a stronnictwo góry, które zapowiedziało chęć domagania się tajnego głosowania nad każdym artykułem z osobna, niewykonało tego pięknego zamysłu.

Między kwestyami dyskutowanymi na dzisiejszem posiedzeniu odznaczała się jedynie kwestya, którą poruszył generał Lamoricière. Jeden z artykułów projektu nadawał prezydentowi republiki prawo uwolnienia skazanych na wygnanie insurgentów, lecz tylko przez dekreta indywidualne i po zasięgnięciu zdania rady stanu. Generał Lamoricière zaproponował, aby zamiast tego postanowienia umieszczono poprawkę, której celem było odjąć prezydentowi republiki prawo uwalniania transportowanych w jakikolwiek bądź sposób bez poprzedniego potwierdzenia izby prawodawczej. Na poparcie tej poprawki przytoczył jen. Lamoricière dwa główne powody: pierwszy, że ponieważ transportacya jest pierwotnie krokiem politycznym, zadekretowanym przez konstytuante, przeto następności tego kroku mogą być zmodyfikowane i zniesione tylko przez rezolucyę również polityczną uchwaloną przez obecne zgromadzenie narodowe. Drugi powód pana Lamoricière był: że zgromadzenie narodowe mając udział w odpowiedzialności za rygor uchwalonej przez siebie ustawy, powinno również mieć udział w postanowieniach łagodzących pierwotną uchwałę. Innymi słowy, poprawka generała Lamoricière ukrywała naukę dla stronników tak zwanego motu proprio w rzeczach dotyczących się ułaskawienia i amnestyi nadanej insurgentom czerwcowym. Tę delikatną materję, którą generał Lamoricière tylko mimochodem dotknął, wyłożył następujący mowca dep. Sainte-Beuve w całym świetle.

Poprawka ta jednak mieściła w sobie błąd, który wnet został wykryty przez pana F. Barrot. Minister wykazał bowiem, że ta poprawka zupełnie jest niepotrzebna. Jeżeli idzie o amnestyę, o uwolnienie wszystkich uwięzionych, tedy niema się co obawiać nadużycia, albowiem konstytucyja wyraźnie stanowi, że wszelki projekt amnestyi ma być przedłożony zgromadzeniu narodowemu. Jeżeli zaś idzie o uwolnienia zbiorowe lub indywidualne, tedy w obydwóch razach projekt ustawy daje wszelką gwarancyę, odejmując prezydentowi republiki prawo samowolnie uwalniać więźniów czerwcowych lecz tylko indywidualnie i po zasięgnięciu zdania rady stanu. Do tego można było dodać i inny powód, który pan Lacaze wyłożył w mowie nieco rozwekłej. Nigdy bowiem nie zaprzeczono prawa, z którego generał Cavaignac kilka razy zrobił użytek ułaskawiając skazanych. Jakiem że więc prawem można prezydentowi republiki nawet z ograniczeniami i warunkami proponowanymi, ujmować prawo, którego generał Cavaignac używał bez ograniczenia i bez kontroli? Zgroma-

dzenie narodowe nie chciało dawać prezydentowi republiki tego powodu nieufności i odrzuciło poprawkę generała Lamoricière znaczną większością głosów. (J. d. D.)

(Wyprawa Laplata. Pożyczka Rosyi. Pożyczka papieska.)

Paryż, 24. stycznia. Nie podlega to już żadnej wątpliwości, że rząd wysłał wojska ekspedycyjne do La Plata. Constitutionel donosi w dzisiejszym swym numerze, iż drugi i trzeci pułk piechoty dostarczy swój kontyngens do tego korpusu ekspedycyjnego. Również wsiada na okręta jedna kompania artyleryi. Korweta „La Capricieuse“, fregata „Zenobie“ i korweta parowa „Prony“ należeć będą do tej wyprawy. Pierwsze dwa okręta są całkiem nowo wybudowane, „Prony“ zaś jest to wysmienity parosstatek od niejakiego czasu na morze śródziemne wysłany, a jak słychać, dowodzić z tego statku będzie kontradmirał Dubourdiou.

Organ jeden pałacu Elisée uważa tę okoliczność: że poddanym rosyjskim mają być wydawane paszporta do Francyi — za wypadek w politycznym względzie ważny, i czyni uwagę następującą: „Wnosić można ztąd, że wszelkie deklamacye z powodu pożyczki rosyjskiej, w której chcieliby upatrzeć niebezpieczeństwo dla powszechnego spokoju, są bezzasadne. Rosya zaciągając pożyczkę 137 milionów w zamiarze wzniesienia kolei żelaznej z Petersburga do Moskwy, i pozwalając swym poddanym podróżowania do Francyi, jawnie tem dowodzi, że chce z nami zostawić w pokoju i dobrem porozumieniu. Handel miasta Paryża może zresztą odnieść ztąd znaczną korzyść, jeżeli żaden zakaz nie będzie więcej wstrzymywać bogatych podróżnych od odwiedzania naszego miasta.“

Dziennik Constitutionel zawiera następującą wiadomość: „Mozemy donieść za rzecz pewną, że pożyczka rządu papieskiego przyjdzie już w kilku dniach do skutku. Sprawa ta powierzona jest panu Rothschildowi; potrzebne pełnomocnictwa w tej mierze przesłano mu do Paryża. Okoliczność ta wskazuje na rychły już powrót papieża do Rzymu. Przez zaciągnięcie nowej tej pożyczki będzie mógł rząd papieski uorganizować siły swe wojskowe, a my odwołać okupacyjne wojska nasze. (P. S. A.)

(Projekt organicznej ustawy o odpowiedzialności prezydenta.)

Paryż, 25go stycznia. Nowy projekt reprezentanta Pradie względem wydania organicznej ustawy o odpowiedzialności prezydenta republiki tudzież innych urzędników publicznych razem z ponawiającą się pogłoską o zamierzonym samowolnym kroku rządowym robi nie małą sensacyę. Nowy ten projekt zawiera w sobie nie tylko projekt dawniejszy o organizacyi prawnego oporu w całym kraju na przypadek zgwałcenia konstytucyi, lecz rozwija oraz cały system rządowego procesu przeciw prezydentowi republiki i (zapewne tylko pro forma) także przeciw wice-prezydentowi, ministrom itd. itd. Ważne są ostatnie słowa tego projektu: „Dnia 24. lutego 1848 zostaliśmy nagle bez króla, bez izby parów, niewiedząc bynajmniej, czy się pod monarchią czyli pod republiką znajdujemy. — Widoczna jest, że gdyby przewidując ten wypadek istniała była jakowa organizacya, nie byłibyśmy widzieli tyła jenerałów, urzędników, radców jeneralnych itd. przypatrujących się spokojnie z założonemi rękami przywróceniu jakowegoś porządku. Niepodobna uwićryć, aby ta powszechna beczynność była skutkiem powszechnego odszczepienstwa albo niedbalstwa; przyczyną tego były najszczególniej niedostateczne nasze urządzenia. Główna myśl mego projektu jest widoczna: „Niedopuszczyć odtąd żadnej rewolucyi!“ — Pradie należy do ostatecznej lewej strony.

(Wiadomości bieżące. Nowe dzieła Guizota. Petycja ks. Canino. Orleanisci i Legitymisci.)

Paryż, 24. stycznia. Minister spraw wewnętrznych zamierza przedłożyć dzisiaj komisji budżetowej żądanie kredytu w sumie 100.000 franków dla sztuk pięknych. Kredyt ten ma być obrócony na korzyść włoskiego teatru. Komisya, której poruczono rozstrząsanie zarysu ustawy względem gwardyi ruchomej, przyjęła projekt ten po dłuższych nieco rozprawach. Komisya budżetowa miała się dzisiaj zgodzić na to, aby kolej żelazną z Paryża do Lyonu powierzyć jednej kompanii, a innej znów kolej z Lyonu do Awignonu.

Kilka dzienników donosiło o śmierci jenerała Rybińskiego, lecz całkiem mylnie, bowiem wiadomość ta tyczy się jego żony.

Estafette donosi, że przyszło do skutku nowe stowarzyszenie legimistyczne reprezentantów, mające odbywać posiedzenia swoje w jednym domu na ulicy Talbot.

Courrier de la Gironde z 22. donosi o licznych wypadkach nieszczęśliwych z powodu zasp śnieżnych w Pyrenejach. W Bagnère wyrządziło dwie lawiny wielkie szkody, blisko na 40.000 frn.; w St. Girons chodzą wilcy gromadami i zagrażają podróżnym.

Według dziennika Evenement forytuje partya konserwacyjna na kandydata w departamencie Charente nie pana Guizot lecz Edgara Ney reprezentującego osobistą politykę Ludwika Bonapartego.

Temi dniami wyjdą dwa nowe dzieła Guizota. Jedno z tych ma tytuł: „Dlaczego się powiodła rewolucyja angielska?“ Drugie zawiera w dwóch tomach hystoryę angielskiej rewolucyi za Karola I.

We wszystkich kościołach, w których odprawiano się przedwczoraj żałobne nabożeństwo za Ludwika XVI., widziano znaczną liczbę robotników w bluzach.

Książę Canino podał według Corsaire następującą do zgromadzenia narodowego petycyę: „W charakterze moim jako francuski obywatel domagam się, aby mi dozwolnionem było przebywać we Francyi, tak jak to przysłuza już braciom moim Piotrowi, Antoniemu, Ludwikowi Lucyanowi Bonaparte, tudzież stryjowi memu Hieronimowi i jego synom, i kuzynowi memu Ludwikowi Napoleonowi Bonaparte.“

Między Orleanistami a Legitymistami pracującymi nad pogodzeniem obu swoich stronnictw, zaszła nowa kwestya sporna. Idzie o to, czyli partya Orleaniska ma przyjąć koronę, gdyby ta z powszechnego głosowania przypadła dla domu Orleanów. Legitymiści zaś upierają się przy tem, aby partya ta i wtenczas jeszcze ofiarowanej nieprzyjęła korony, na co się jednak Orleaniści nie zgadzają.

(P. S. A.)

(Pocztą z 22. stycznia. Doniesienia zamorskie.)

Paryż, 22. stycznia. *Moniteur du Soir* zapewnia, że przybycie jenerała Magnan do Paryża niema wcale politycznego zamiaru, lecz tyczy się szczególnie służby, a zatem sprawy z ministrem wojny.

— W Havre otrzymano wiadomości z Buenos-Ayres, według których kraj ten był spokojny, a rząd uzbrajał eskadrę do ekspedycji na Paragway.

— Według dziennika *Napoleon* władze sprawiedliwości zwróciły swą uwagę na korespondencye autograficzne, które teraz bywają tu publikowane. „Publikaacye te, mówi powyższy dziennik, przesłają dziennikom socyalistycznym hasła i służą za pośredniczących agentów między rewolucyonistami w Paryżu i w innych miastach a nawet zagranicą. Są to istotne dzienniki wychodzące codziennie albo miesięcznie, wolne od składania kaucyi i niezawierające imienia drukarza. Taki stan rzeczy nie może być cierpiany, a to tem bardziej, że stanowi pewien rodzaj przywileju na korzyść publikacyi, które po departamentach najniebezpieczniejszy wpływ wywierają.

G. Sand ogłasza z Nonaud, że wiadomość o wydaleniu jej z Paryża jest fałszywa i dodaje: „Gdyby Carlier przysłał mi był taki rozkaz, sądziłabym że jest chory, i możebym się dowiadywała o jego zdrowie; ale do napadu szalenstwa niebyłabym się zastosowała.“

Journal des Debats donosi, że za staraniem osób prywatnych zapewnione jest przesłanie korespondencyj z kolonii Guyenne do ojczyznanego kraju. Angielski paropływ pocztowy będzie je co miesiąc przywoził. Zresztą nadeszłe po pierwszy raz w ten sposób wiadomości z Guyenne są bardzo zasmucające, gdyż Murzyni od czasu emancypacyi opuścili prawie wszystkie plantacye tak, że niwy leżą całkiem odłogiem, a plantatorom zagraża zupełny upadek.

W Algeryi panuje według dziennika *Moniteur Algerien* z dnia 10. stycznia największa spokojność. Pułkownik Canrobert przeciągnął z swoją kolumną przez okolicę kilku szczytów, które miały udział w powstaniu, i zmusił je do zapłacenia zaległych podatków i nałożonej na nie pieniężnej kary.

Niemcy.

(Instrukcyja c. k. rządu austriackiego względem sporu między księciem Taxis i koroną.)

Frankfurt, 20. stycznia. Austriacy pełnomocnicy przy centralnej komisji związkowej otrzymali względem sporu między koroną Wirtembergu a jej lennikiem księciem Taxis nową instrukcyję tej treści: że rząd austriacki wprawdzie uznaje słuszność postępowania przeciw zamierzonemu jednostronnemu zniesieniu prawomocnie istniejącego traktatu, lecz oczekuje, że komisya na tych uczynionych krokach niepoprzestanie, lecz albo uskuteczni pojednanie między dwoma spornymi stronami, albo niezwłocznie rozpocznie kroki sądu rozjemczego. Nota austriackiego rządu uznaje równie kontraktem zapewnione prawa księcia jak i oczywiste zobowiązanie korony wirtemberskiej co do uwzględnienia zupełnie zmienionych stosunków i słusznych domagań opinii publicznej. Mając tylko sprawiedliwość na względzie rozkazuje nota austriacka potrzebę stanowczego sprzeciwienia się przesadzonym pretensjom indemnizacyi księcia Taxis, tak jak w swoim czasie wystąpiła przeciw zrywającemu wszelkie węzły postępowaniu rządu wirtemberskiego. Jeżeli centralna komisya związkowa w sposób wskazany notą austriacką weźmie do rąk tę przykrą sprawę, jeżeli w ogóle w tym duchu wystąpi pojednawczo, niewdając się ani w nieszczęsne próby polityki narodowej ani w spekulacye nowoczesnego doktrynaryzmu, natenczas słusznie spodziewać się można, że nowa prowizoryczna jej władza nie tylko przewycięży niechęć pojedynczych rządów przeciw wszelkiemu wdawaniu się w ich sprawy wewnętrzne, ale oraz zjedna sobie to publiczne zaufanie, bez którego w naszych czasach rządzić nie można.

(Bawarska izba deputowanych.)

Mnichów, 22. stycz. Izba deputowanych skończyła dziś pierwszy rozdział postanowienia względem zborów. Przyjęła następujące artykuły: Komisarze władzy policyjnej mają prawo żądać, aby zgromadzenia, w których rozprawiają i rozbiegają wnioski, zapomocą których się wzywa lub podburza do przekraczania ustaw, niezwłocznie były zamknięte, nie przesadzając prawnemu wytoczeniu śledztwa przeciw przestępcom ustaw. Jeżeli zgromadzenie natychmiast nieuczyni zadość żądaniu komisarzów policyi, natenczas ci ogłaszają zgromadzenie jako rozwiązane a wszyscy obecni są obowiązani niezwłocznie się oddalić. Jeżeli i to nie nastąpi pomimo powtórnego wezwania, natenczas można uskutecznić rozwiązanie zapomocą siły zbrojnej. Jak długo sejm jest zebrany niewolno w oddaleniu sześciu godzin od miejsca jego obrad odbywać zgromadzeń ludu pod gołym niebem. „Potem przystąpiono do oddziału o stowarzyszeniach. Bez odmiany przyjęto art. 11. w następującej treści: „Należący do państwa mają prawo bez poprzedniego zasięgnięcia pozwolenia policyi zakładać stowarzyszenia.“ Lecz żywa debata wywołał art. 12 o stowarzyszeniach niepolitycznych osobliwie z powodu definitywy: co jest niepolityczne. Niebrakło w tej debacie na zajmujących modyfikacyach, dowcipach i ubocznych wycieczkach. Dziś zakończono debatę nad art. 12, jutro

nastąpi głosowanie. W dalszych paragrafach wywoła jeszcze żywą dyskusyę postanowienie o afiliacyi stowarzyszeń.

(A. Z.)

(Trudności w układach księstw Szlezwickich z Danią.)

Kiel, 25. stycznia. Tak zwani mężowie zaufania nie odchodzą do Kopenhagi. Odpowiedź gabinetowego sekretarza Króla duńskiego na znane podanie z dnia 27. grudnia, wychodzi ze stanowiska, na które się tutaj żadną miarą zgodzić niechciano. W odpowiedzi tej jest bowiem mowa o „suplikantach“ i o „niemożności aby poddani jednej monarchii między sobą wchodzili w układy i t. p.“ Zewnętrzna ogólna forma pisma niezdoła pogodzić umysły z podobną treścią. Na wczorajszym posiedzeniu namiestnictwa, szefów departamentowych i tak zwanych mężów zaufania, uchwalono jednogłośnie napisać do Kopenhagi, iż w takim składzie rzeczy wszelkie układy lub przysposobienia do tychże muszą być uważane jako zerwane. — Hr. Reventloco-Farve odjechał znowu do Frankfurtu jako ambasador namiestnictwa.

(B. Z.)

(Kurs giełdy frankfurtskiej z 27. stycznia.)

Met. Austr. 5% — 88 $\frac{1}{4}$; 4 $\frac{1}{2}$ % — 75. Akcyje bank. 1250. Sard. 33. Hiszp. 3% 29 $\frac{1}{8}$, Polskie 300 — 119 $\frac{1}{2}$; 500 — 81.

Prusy.

(Rezultat przesilenia konstytucyjnego i usposobienie umysłów.)

Rezultat rozpraw toczonych nad poselstwem królewskim z d. 7. stycznia opisuje korespondent berliński do gaz. wrocławskiej pod d. 27. stycznia ze stanowiska opozycyi konstytucyjnej w następujący sposób: Wczoraj o dwunastej godzinie w nocy skończono dwunastogodzinną dyskusyę nad 15. punktami propozycyi królewskiej. We wszystkich głównych punktach odniosło ministeryum stanowcze zwycięstwo, odrzucono tylko ustęp „ministrowie odpowiedzialni są królowi i krajowi“ i artykuł tyczący się fideikomisów. Większość dwunastu głosów, która utrzymała gabinet i utworzyła pruskie parostwo, zawdzięcza gabinet swoim najgłówniejszym przeciwnikom. Polacy nie mieli udziału w głosowaniu. Większością ośmnastu głosów uznana rozwiązana druga izba prawomocność konstytucyi z dnia 5. grudnia 1848, większością dwunastu głosów zaprowadza terazniejsza druga izba dziedziczne parostwo. — Jeszcze wczoraj w nocy przesłano królowi rezultaty wczorajszego wieczornego posiedzenia do zamku Charlottenburg. Nietylko rząd ale i osoby prywatne rozesłały we wszystkie strony drogą telegraficzną rezultat posiedzenia drugiej izby; szczególnie między Berlinem a Frankfurtem ożywiona była korespondencya. Całą noc były w ruchu telegrafy na linii wiodącej do Frankfurtu. — Usposobienie w towarzystwach parlamentarnych harmoniuje zupełnie z rezultatem debaty. Żadna strona nie jest zaspokojona, nietylko partya konstytucyjna, która do tego najślusniejsza ma powody, ale także i frakcyje antiliberalne, które pragnęły silniejszego uporu tak ze strony rządu jak ze strony opozycyi, by tem łatwiej osiągnąć swoje zamiary, których wprawdzie z powodu zbliżenia się obydwóch stron nie uważają jako stracone, jednak przynajmniej do dalszego czasu odkładać je muszą. Nawet autorowie pojednawczych wniosków, którym się w głównych punktach udało pośrednictwo, niemogą być kontenci z ostatecznego rezultatu. Parostwo zaprowadzone większością 12 głosów i to tylko z powodu uchylecia się Polaków od głosowania, jest zaiste bardzo wątpliwem zwycięstwem. Do tego wszystkiego i to jeszcze się przyczynia, że tylko mało kto ma nadzieję, iż będzie można dostąpić tego co obiecano jako nagrodę w razie przyjęcia propozycyi królewskich.

(Stosunki z Rosyą. Widoki handlowe.)

Memel, 20. stycznia. Trudności jakie na pograniczu w stosunkach naszych z Rosyą zachodziły, ustały już istotnie od dnia 1. stycznia. Nietylko bowiem sami kupcy do nas przybywają z Rosyi w sprawach handlowych, ale nawet ich żony nas odwiedzają, równie jak z naszej strony wolny wstęp za granicę wszyscy ci otrzymują, których albo stosunki familijne albo kupieckie do podróży zagnają. Ostrożności przytem jednak ze względów politycznych dochowywać się muszą, dla tego też doznawać muszą trudności ci, których tylko ciekawość, lub jakaś przemysłowa zarobkowość powoduje. — Więcej nas niż wszystko niepokoi niepewność stosunków z Danią; obawiają się tu nowych zatargów z wiosną, a to tamuje nam przedsiębiorstwa handlowe.

(Koen. Z.)

(Kurs giełdy berlińskiej z 30. stycznia.)

Dobrowolna pożyczka 106 $\frac{3}{8}$ Oblig. długu państ. 88 $\frac{1}{2}$. Akcyje bank 93 $\frac{7}{8}$ Polskie listy zast. 95 $\frac{1}{8}$ Pols. 500 — 81 L.; 300 — 122. Frydrychsдоры 13 $\frac{1}{4}$. Inne złoto za 5 tal. 12 $\frac{1}{4}$. Austr. bank. 91 $\frac{1}{2}$.

Rosya.

(Przeprowadziny do marmurowego pałacu. Chrzest W. księcia Sergej. Światło elektryczne.)

W urzędzonym na nowo dla Wielkiego Księcia dawnym marmurowym pałacu, poświęcił dnia 8. stycznia spowiednik protopresbiter Baszanof nową cerkiew, a dnia 10. stycznia sprowadził się Jego Cesarzewicz. Mość z swoją małżonką do tego pałacu. Za wnijściem do nowego pomieszkania przyjmował Najjaśniejszy Cesarz i cesarzowa Ich cesarzewiczowskie Moście obrazem świętym tudzież chlebem i solą. Poczem po zmówieniu dziękczynnej modlitwy, pokropiono cały pałac święconą wodą. W skutek tego wypadku złożono na rozkaz Jego ces. Mości nakazaną u dworu żałobę.

Dnia 9. stycznia odbył się w wielkiej kaplicy zimowego pałacu przede mszą świętą chrzest księcia Sergej Maxymilianowicza, Jego cesarzewicz. Mości.

W wilię Nowego ruskiego Roku o godzinie pół do dwunastej w nocy zrobiono na wieży admiralicji drugą próbę elektrycznem światłem. Tą razą umieszczono latarnię zewnątrz tak, iż dokładnie

można było widzieć formę i objętość świecącej masy. Cały pałac przed admiralicyą, od jednego końca bulwaru do drugiego i naprzeciw leżących domów, był tak jasny, jak gdyby pełnią księżyca żył oświecony; jednakże w Newską perspektywę i w ulicę grochową nieprzedarły się znacznie promienie elektrycznego światła. Około trzeciej godziny zrana wydawała latarnia jeszcze rześiste światło. Na nowy Rok, o ósmej wieczór odbyła się w tem samym miejscu trzecia próba.

(Świetne postępy na linii kaukaskiej.)

Inwalid Rosyjski zawiera następujący wojenny raport z Kaukazu z dnia 31. grudnia: „Rozpoczęta z tak pomyślnym skutkiem ekspedycja w okolicę Galaszewów okryła nasze wojsko nową chwałą. Na wiadomość, że niektóre aule Galaszewów przystawiły nam zakładników, wyprawili Szamil naprzeciw nas dla zapobieżenia, aby się reszta niepoddała, liczne wojsko pod dowództwem Naiba z Akińska i Szatajewa. Dla zniszczenia tych planów, kazał generał-major Iliński kolumnie pułkownika Slepceów, złożonej z trzech batalionów piechoty, 7 sotni konnicy, 3 armat i pieszej komendy rakielników, postąpić powyżej Assa ku aulowi Zoko-Jurt. Nieprzyjaciel liczący około 3000 ludzi zajął przy rzeczonym aule stanowisko na prawym brzegu rzeki Assa. Dnia 3. stycznia ruszył pułkownik Slepceów skoro świt z swego stanowiska, pozostawiwszy piechotę, otoczył nieprzyjaciela samą kawaleryą, i zasłonięty od jego ognia stromym brzegiem Assy, uderzył śmiało na jego lewe skrzydło. Niedając mu czasu do opamiętania się, odparli kozacy, a z nimi także połączona kawalerya a nawet milicya nowo podbitych Galaszewów czoło nieprzyjaciela, tudzież jego główną siłę rezerwową; ta ostatnia cofnawszy się, zajęła znowu koło aulu Korgoi Jurt obronne stanowisko. Lecz w tem miejscu zdecydował walkę dzielny atak kozaków; całe nieprzyjacielskie wojsko zostało porażone a reszta poszła w rozsypkę. Ścigani przez nasze wojsko i popłochem przejeżdżąc Górale, rzucając broń i konie, szukali w lasach i wertepach schronienia. Pogon rozciągała się prawie aż do aulu Danych, leżącego na wzgórzach Bumuckiego przesyku, gdzie ją tylko dla zupełnego znużenia koni przerwano. Pułkownik Slepceów będący już od dawna postrachem niepodbitych Czezeńców, dał w tej walce, która jest jedną z najświetniejszych w dziejach naszej wyprawy na Kaukazie, nowy dowód śmiałości i strategicznego użycia kawaleryi; podobnież i kozacy ze swojej strony a najszczególniej pierwszy pułk Sunsza okryli się sławą. W nasze ręce dostały się 2 chorągwie, 30 jeńców i więcej niż 300 pokaleczonych trupów, około 300 koni z kulbakami, 400 sztuków i mnóstwo innej broni. Z naszej strony mamy tylko trzech kozaków rannych; mała ta strata pochodzi ze spiesznego i niespodziewanego natarcia. Piechota pod dowództwem pułkownika Werewkin przybyła na linię bojową, gdy nieprzyjaciel już był porażony; zasłaniała jednak odwrót kolumny, który w największym porządku wykonano. — Zwycięstwo to przyniosło już ten skutek, że reszta Galaszewów czempredziej się poddała, a nawet najkrnąbrniejszy aul Adel-Girea przystawił zakładników bez wszelkiego oporu. Prawda, że do tego zwycięstwa przyczynił się także zrab lasu, przez który nam droga od linii Sunsza do przesyku jest otworzona.“

Turecja.

(Doniesienia z Konstantynopola. — Ożywiony handel. — Rozwiązanie zawilości dyplomatycznych.)

Do Tryestu zawinął 21. stycznia statek parowy z Lewanty, który przywiózł listy z Konstantynopola datowane z 12go stycznia. Spokojne załatwienie sprawy wychodźców węgierskich dodało odwagi całemu światu kupieckiemu. W stolicy tureckiej zaspokajają teraz kupcy nietylko potrzeby miejscowe, ale zaczęli już znowu wysłać transporta do Rumelii. Flota angielska opuściła na dniu 9. b. m. Moskenissi z poleceniem odpłynienia najpierw do Piraeus, gdzie 15go już stanęła, a potem dalej do Malty. Flota francuska zaś stała na dniu 14. stycznia jeszcze w zatoce Smyrneńskiej. Lecz i ta wkrótce odpłynie do Tulonu. Obadwa okręta prowiantowe, które z Tulonu do Lewanty odpłynąć miały, otrzymały rozkazy wsteczne. Ambasada austriacka niezawiazała jeszcze na nowo stosunków dyplomatycznych z wysoką portą, gdy przeciwnie poseł rosyjski prowadził już nieprzerwaną korespondencję z dywanem. Wszelako zachodzące jeszcze pomiędzy Austryą i Rosyą dyferencje muszą już pewnie być bardzo nieznaczne, kiedy ogólnie w Oryencie uważają całą sprawę tę już za załatwioną. Na pokładzie okrętu pocztowego przybył tu także hrabia Vetter jako kuryer austriacki z Konstantynopola, który ma misję do Wiednia. Wszystkie listy prawie oskarżają się na ciągłe burze i zawieruchy, wszelako, z wyjątkiem kilku tylko mało znaczących wypadków, niema tym razem przynajmniej żadnych doniesień o nadzwyczajnych nieszczęściach. (Alg. Z.)

Rzecz domowa.

Pytania

mające się rozbiierać na IX. posiedzeniu galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego, dnia 22. i następnym lutego t. r.

1) Przy terażniejszych zmienionych w gospodarstwie stosunkach i po zniknięciu głównej siły produkcyjnej dla większych gospodarstw przez zniesienie powinnej robocizny, wypada wybrać taki system gospodarowania, aby przy najniższych kosztach uprawy, najwyższą ile być może osiągnąć produkcję. Uprawa pod ziarno i rośliny okopowe najwięcej bez wątpienia potrzebuje nakładu. Ograni-

czenie tejże na korzyść uprawy pastewnej zdawałoby się na pierwszy rzut oka być środkiem do dopięcia pomienionego celu.

Gdy jednak pastewne gospodarstwo tylko przez zużycie produktu bydłem korzyści przynosi, stan zaś inwentarza do potrzeby konsumpcyi, czy to na żywność lub inne potrzeby ludzkie zastosowany być musi; zachodzi więc pytanie: czy przy terażniejszych stosunkach krajowych ogólnie i doraźne przemienienie trybu gospodarstwa na więcej pastewny, czyli też wolne i stopniowe do tego trybu przejście celowi odpowiednem będzie?

2) Stosownie do uchwały sejmu Państwa z dnia 7go września 1848, posiadłość ziemska oswobodzona być powinna. Podług tego służebnictwa lasowe i pastewne, które są najdotkliwsiemi ciężarami gruntowemi większych posiadłości ziemskich, zniesione być powinny.

Pytanie: czy ze względu gospodarstwa krajowego dogodniej, aby te ciężary gruntowe na rzecz uprawionych, w naturze czyli też w kapitale wynagrodzone były?

3) Czy i jak dalece gorzelnie w terażniejszych okolicznościach, przy podwyższeniu podatku gruntowego i od wyrobu — stanowią sposób do utrzymania gospodarstwa i dochodu w odpowiednim stanie? Jeżeli nie, czem je zastąpić?

4) Jaki ma być najlepszy sposób zapewnienia sobie teraz robotnika? czy przez spuszczenie się na najemnika? czy przez osiedlenie chałupników? czyli też przez powiększenie czeladzi folwarcznej?

A w tym ostatnim razie czy na ordynaryi czyli też na wikcie? Z komitetu c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego. We Lwowie, dnia 1. lutego 1850 r.

Za Prezesa Krasicki m. p.

Wiadomości handlowe.

(Targ na woły ołomuniecki.)

Ołomunieć, 30. stycznia. Na dzisiejszym targu tygodniowym mieliśmy znów tylko 145 sztuk bydła rzeźnego różnego gatunku; z tego przypędził Jan Steyskal z Miglitz 5, Fr. Steigor i Łazarz Schlesinger z Libau 13 i 17, Sal. Hrdliczka z Prossnitz 20, Nathan Schnabel z Andersdorf 10, Schmuel Zorn z Wadowic 12, Leib Kraemer z Tarnowa 32 i cząstkowo 36 sztuk. Złe drogi z powodu wielkiego śniegu były i tą razą przyczyną tak nieznacznego spędu i słabego obrotu. Komunikacya z Wiedniem teraz także przerwana, i dla tego niemamy ztamtąd żadnego doniesienia targowego. Taxa na mięso na miesiąc luty bez odmiany, t. j. 9 kr. m. k. — Z Lipnika popędził do Wiednia Józ. Rudl z Fridka 80 i Adam Hofrichter z Cieszyna 32 sztuk. — Cena wołów była u nas następująca: za parę mogącą ważyć 4¹/₁₀ cetnarów 210r., za parę zaś 7¹/₁₀ cetn. wagi 370r. w. w.

Kurs lwowski.

Dnia 5. lutego.

W monecie konwencyjnój.

	gotówką		towarem	
	złr.	kr.	złr.	kr.
Dukat holenderski	5	14	5	17
Dukat cesarski	5	17	5	20
Półimperyal zł. rosyjski	9	10	9	12
Rubel śr. rosyjski	1	46	1	47
Talar pruski	1	34	1	35
Polski kurant i pięćzłotówk.	1	18	1	19
Galicyjskie listy zastawne za 100 złr.	99	56	100	6
Galicyjskie l. z. w kasie T. Kr.	100	—	100	24

(Kurs wekslowy wiedeński z 30. stycznia.)

Amsterdam 156³/₄ p. 2. m. Augsburg 112¹/₄ luso. Frankfurt 111¹/₂ p. 3. m. Genua 130 p. 2. m. Hamburg 165¹/₄ p. 2. m. Liworno 111¹/₂ p. 2. m. Londyn 11.17 p. 3. m. Medyolan 100³/₄ p. 2. m. Paryż 133 p. 2 m. Agio duk. ces. 19¹/₄. Napol. 9.1. Szufrynów 15.45. Agio srebra 11³/₄.

(Kurs giełdy warszawskiej z 25. stycznia.)

Obl. skarb. 4⁰/₁₀ - 79Rub.75kop. Listy zast. nowe 14Rub.90kop.

Przyjechali do Lwowa.

Dnia 4. stycznia. Hr. Tarnowski Waleryan, z Hołobutowa. — Hr. Łoś Tadeusz, z Narola. — Zarewicz Władysław, z Zawadki. — Szawłowski Tytus, z Barysza. — Nikorowicz Spirydion, z Krzywotul. — Zabielski Teodor, z Dorohowa. — Horodyński Bogusław, z Rzeszowa. — Czerwiński Jan, z Remizowiec. — Jęłowicki Wenant, z Zaleszczyk. — Piotrowski Frańc., z Przędziela.

Wyjechali ze Lwowa.

Dnia 4. stycznia. Hr. Dzieduszycki Włodzimierz, do Żółtkwi. — Murałd, c. k. major, do Manasterzysk. — Bogdanowicz Maxymilian, do Przenywołek. — Kiałanowski Tytus, do Żelechowa.

Spostrzeżenia meteorologiczne we Lwowie.

Dnia 4. lutego

Pora	Barometr w mierze wiedz. sprowadzony do 0° Reaum.	Stopień ciepła według Reaum.	Średni stan tem- peratury do g. 6. zr.	Kierunek i siła wiatru	Stan atmosfery
6 god.zr.	27 7 4	+ 1°	+ 2°	zachod.	pochm.
2 god.zr.	27 7 1	+ 2°	+ 0,8°	"	" ☉ śnieg bu-
10 g. zr.	27 7 6	+ 0,8°	"	"	" rza i deszcz

TEATR

Dziś: opera niem. „Maria Rohan.“
Jutro: po raz pierwszy komedya w 3ch aktach: „Mieszczanie i Kmiotki“ czyli: „Handlarz bydła z Krakowskiego.“